

Länsstyrelsen i Jönköpings län

Barngruppsverksamheter i Jönköpings län

Rapport från ett erfarenhetsutbyte i oktober 2008

■ Barngruppsverksamheter i Jönköpings län

Rapport från ett erfarenhetsutbyte i oktober 2008

Meddelande	nr 2009:08
Referens	Stefan Roman, Rättsavdelningen, Sociala funktionen, April 2009
Kontaktperson	Stefan Roman, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Direkttelefon 036-395123, e-post stefan.roman@lansstyrelsen.se
Webbplats	www.lansstyrelsen.se/jonkoping
ISSN	1101-9425
ISRN	LSTY-F-M—09/08--SE
Upplaga	80 ex.
Tryckt på	Länsstyrelsen, Jönköping 2009
Miljö och återvinning	Rapporten är tryckt på miljömärkt papper och omslaget består av PET-plast, kartong, bomullsväv och miljömärkt lim. Vid återvinning tas omslaget bort och sorteras som brännbart avfall, rapportsidorna sorteras som papper.

© Länsstyrelsen i Jönköpings län 2009

Barngruppsverksamheter i Jönköpings län

Bakgrund

Det har funnits nationella handlingsplaner för alkohol- och narkotikaområdet sedan 2001. För att stödja genomförandet av handlingsplanerna och för att förstärka kommunernas arbete med alkohol- och narkotikaförebyggande åtgärder har regeringen avsatt pengar som kommunerna haft möjlighet att söka. Medlen har fördelats av länsstyrelserna. Under de två senaste åren har två tredjedelar av medlen varit avsedda till förebyggande insatser för barn till föräldrar med missbruksproblem eller psykisk ohälsa och till barn i familjer där våld och övergrepp mellan vuxna förekommer. För 2008 hade Länsstyrelsen i Jönköpings län möjlighet att fördela drygt 1,7 miljoner kronor till verksamhet för barn i utsatta situationer.

Rapporteringen har även avsatt resurser för att kvalitetsutveckla stödet till våldsutsatta kvinnor och deras barn som bevittnat våld. För detta ändamål samt för att förstärka kvinnojourverksamheten tilldelades Jönköpings län 7,8 miljoner kronor för åren 2007 och 2008. Medlen har framförallt fördelats till kvinnojourerna i länet men även till viss barngruppsverksamhet och utbildningsinsatser för personal som arbetar med barn.

Erfarenhetsutbyte

Länsstyrelsen inbjöd personal med erfarenhet av barngruppsverksamheter i Jönköpings län till en temadag angående barngruppsverksamheter. Syftet med dagen var dels att ge en möjlighet till erfarenhetsutbyte mellan de olika projekten, dels att ge Länsstyrelsen en inblick i de pågående projekten och ta del av erfarenheterna av dessa.

Inför dagen ombads deltagarna att skriva ner en kort beskrivning av projektet; projektidé, innehåll, målgrupp, positiva och negativa

effekter, samverkan, erfarenheter och lärdomar samt hur projektets framtid ser ut.

Med denna rapport, som till stora delar består av de deltagande kommunernas redovisningar, hoppas vi att kunna visa på det engagerade arbete som pågår när det gäller barngruppsverksamheter samt att kunna sprida goda erfarenheter.

Personal från sex av länets tretton kommuner deltog. Det finns ytterligare barngruppsarbete i länet men dessa hade inte möjlighet att medverka vid temadagen.

Deltagare

Gislaved – Elisabeth Bay Jansson

Gnosjö – Elisabeth Erlandsson, Ing-Marie Eriksson och Marie Norlin

Jönköping – Ann-Sophie Palmér och Magdalena Blomgren

Nässjö – Åsa Bullarbo

Sävsjö – Annica Elgedin och Anna Svensson

Tranås – Marie Kennmark, Birgitta Bratt, Annika Wendt, Anita Rembsgard och Birgitta Adolfsson

Redovisning av de deltagande kommunernas projekt

I det följande redovisas de deltagande kommunernas projekt. För mer information om projekten hänvisar vi till deltagarna från kommunerna.

Gislaved

Verksamhetens namn

”Skilda världar”

Projektidé/Mål

Projektet mål är

- att stärka barn och ungdomar i sin livssituation
- att ge barn och ungdomar möjlighet att utveckla strategier för att leva med missbrukande föräldrar och/eller föräldrar med psykisk ohälsa
- att ge barn och ungdomar möjlighet att utveckla redskap för att leva med föräldrar som har svårt att samarbeta
- att få hjälp och stöd
- att utveckla arbetssätt som kan bli en del av ordinarie verksamhet inom individ- och familjeomsorgen.

Projektet startade den 1 september 2008.

Målgrupp

Verksamheten är tänkt att rikta sig till två grupper, dels en grupp med barn i åldrarna 7-12 år, dels en ungdomsgrupp i åldrarna 13-16 år där det finns:

- Missbruk i familjen
- Psykisk ohälsa i familjen
- Utdragen skilsmässa

Innehåll

Vi har valt att arbeta med barn och ungdomar där man har vårdnadshavare som:

- Har eller har haft missbruksbekymmer
- Psykisk ohälsa i familjen
- Utdragen skilsmässa

När gruppen är klar har vi gjort en inventering av hur innehållet kommer att bli utifrån våra barn som är mellan 9-12 år. Skriver en kortfattad beskrivning av innehållet.

Vi börjar alltid med att fika. Sedan går vi dagens runda. Efter det går vi igång med Temat (ex min familj). Under ett två timmars pass har vi tid till att leka innan avslutningen. Denna grupp som vi har nu omfattar alla tre problemområden. Vi kommer att ha besök av Louise Andersson, kurator Värnamo psyk. Louise ska förklara begreppet ”Psykisk ohälsa”. Denna grupp som vi har nu, har ett stort behov att få berätta. Vi har lagt detta in i vårt schema som ett eget tema.

Positiva effekter

- Att stärka barn och ungdomar i sin livssituation.
- Att ge barn och ungdomar möjlighet att utveckla strategier för att leva med missbrukande förälder och eller förälder med psykisk ohälsa.
- Att ge barn och ungdomar möjlighet till att utveckla redskap för att leva med föräldrar som har svårigheter att samarbeta.
- Att få hjälp och stöd
- Att träffa andra barn som lever under samma livsvillkor
- Att dela sina upplevelser med andra
- Att få bättre förståelse för varför det ser ut som det gör i familjen
- Att bli sedda och sätta sina egna behov i centrum
- Att det är ok att tycka om båda sina föräldrar
- Att utveckla ett arbetssätt som kan bli en del av den ordinarie verksamheten inom individ- och familjeomsorgen.
- Vi når fler barn vid samma tidsåtgång än vid individuella kontakter

Negativa effekter

Finns några?

Samverkan

Vi samarbetar med individ- och familjeomsorgen i Gislaved kommun samt med rektorer, skolkurator, skolsköterska, BVC, BUP, kommunala psykiatri, Värnamo Psyk. Vi har

lagt ned ett oerhört ”lobbning” arbete vilket har tagit lång tid.

Viktiga lärdomar

Vi har tidigare bedrivit gruppverksamhet med barn ungdomar och använt materialet från ”Rädda barnen utvärdering”. Genom utvärderingen därifrån har följande framkommit:

- Det har varit en lättnad för barnen/ ungdomarna att träffa andra med samma bekymmer.
- Åka på utflykt har varit populärt
- Tryggt att det som sägs i gruppen stannar där
- Ha roligt
- Laga konfekt till jul

Framtiden

Syftet är att hitta en arbetsform som över tid kommer att kvarstå och där man utvecklar verksamheten. Detta innebär en förhoppning om att verksamheten efter avslutad projekttid kommer att övergå i permanent verksamhet inom socialförvaltningen.

Gnosjö

Verksamhetens namn

”Hjulus”

Projekttid/Mål

- Att nå barn/ungdomar till psykiskt sjuka, missbrukande föräldrar
- Att ge barn/ungdomar ökad självkänsla, att man duger
- Att ge kunskap om föräldrarnas sjukdom/missbruk
- Att ge barnen verktyg, olika strategier att klara sin vardag
- Att ge dem fler Vettiga Vuxna genom ett större nätverk.

Verksamheten har drivits sedan hösten 2003.

Målgrupp

Vid projektets start var målgruppen barn från 8-12 år med en förälder med psykisk sjukdom eller missbruk. Efter ytterligare två år sökte vi nya pengar och utökade projektet med en grupp för tonårsflickor.

Innehåll

Vi arbetar främst efter Rädda Barnens material (När mamma eller pappa dricker).

Detta material har vi gått utbildning i, hos Eleonora gruppen Linköping. Vi har fyllt på med flera kurser efter hand; ”Våga Vara”, ”Salutogen design” och ”Avslappning och Massage”. Så här ser våra Gruppträffar ut: Samling, olika teman, fika, lek eller diskussion, bokläsning eller avslappning och avslutning.

Positiva effekter

- Barnen/tonåringarna ser att de inte är ensamma i sin situation.
- Kunskaper som är till hjälp och stöd
- Fler vuxenkontakter. Vidga nätverket
- Samarbetet mellan skola och socialtjänst

Negativa effekter

- Syskon i gruppen
- För många terminer
- Ta in nya i gruppen efter flera träffar
- Att inte läst en bok i förväg
- När en av föräldrarna säger nej till grupp

Samverkan

- Polisen, för att avdramatisera hans roll.
- Barnombuden från Psykiatriska kliniken Värnamo. De hjälper oss motivera föräldrar.
- Utbyte med andra kommuners gruppverksamheter.

Viktiga lärdomar

- Att ha med föräldrarna i gruppverksamheten, t.ex. välkomstsamtal och terminsavslutningsfest.
- Skynda långsamt vid gruppstart.
- Noggrann planering.
- Viktigt att det finns gruppledare som vikarierar om någon är borta.
- Fikat är alltid en viktig del i träffarna.
- Då det krävs mycket arbete med att starta upp en ny verksamhet, är det viktigt att tänka långsiktigt. Att cheferna har som mål att verksamheten ska permanentas.

Framtid

Vi har införlivat gruppverksamheten i de ordinarie verksamheterna inom socialförvaltningen och skolan. Två personer från socialtjänsten och två personer från skolförvaltningen har detta i sina respektive tjänster. Övriga kostnader för grupperna fördelas jämt mellan förvaltningarna.

Jönköping

Verksamhetens namn

”Ökat stöd till våldsutsatta kvinnor och deras barn i Jönköpings kommun”.

Projektidé och målgrupp

Målet med projektet är följande:

- att hitta en struktur för arbete med grupper för barn som lever i familjer där det förekommer hot eller våld, samt för andra närliggande grupper av utsatta barn, ex barn vars föräldrar har problem med missbruk, psykisk sjukdom eller kriminalitet, samt grupper för deras mammor skall ha arbetats fram
- att göra en översyn av hur socialtjänstens rutiner ser ut när det kommer in anmälningar om barn som lever i familjer där det förekommer hot eller våld
- att arbeta fram rutiner och metoder för hur man kan stödja barn som bor med sina mammor i Kvinnojourens skyddade boende.

Projektet startade 2007-08-20 då en projektledare anställdes (100 %). Ytterligare två personer fanns med och arbetade sammanlagt 35 % i projektet

Innehåll

Två barngrupper har genomförts. En för barn som har föräldrar med psykisk ohälsa och en ”Skilda världar” grupp, för barn som upplever konflikt vid föräldrars separation. Den första gruppen skedde i nära samarbete med kommunens familjebehandling och den andra med familjerättsgruppen.

Ytterligare en ”Skilda världar-grupp” är under uppstart. Planering sker även för att kunna ha en grupp på Råslätt för barn vars föräldrar har psykisk ohälsa och har kontakt med kommunpsykiatrins boendestödjare. I denna grupp samarbetar vi med gruppledare från Frälsningsarméns Familjecenter. Vi har även inlett ett samarbete med en skola för att kunna starta en ”Skilda världar” grupp på skolan.

Regelbundna träffar sker på Kvinnohuset tillsammans med deras personal och kvinnofridsrådgivarna i kommunen. Även methodsamtal äger rum för att hitta fungerande rutiner för barnen vid inflyttning och utflyttning. En undersökning är gjord genom barnintervjuer och enkätfrågor till mammor som bott på Kvinnohuset. Denna ligger till grund för fortsatta methodsamtal.

Ett syfte med projektet var att se över socialtjänstens handläggningsrutiner i familjer där det förekommer hot eller våld. Efter att ha påbörjat detta arbete blev det tydligt att det skulle bli allt för omfattande och att det därför inte kan rymmas inom projektets ram. Arbetet är dock angeläget var på det bör ses över inom ett annat sammanhang.

Positiva effekter

Utvärderingarna gjorda av barn som deltagit i barngruppsverksamheten och deras föräldrar är till stor del positiva. Barn upplever att de efter att ha deltagit i gruppen pratar mer med sina föräldrar om "problemet". Föräldrarna tycker dock att de hela tiden har pratat med sina barn om situationen. Föräldrarna upplever också att barnen är positiva till att åka till gruppen och att de är glada när de hämtar dem.

I övrigt är det för tidigt att säga något om projektets utfall.

Negativa effekter

En svårighet i projektet är att projektledaren inte har haft en egen tillhörighet till grupplokalen. Detta är speciellt tydligt då gruppen har varit på Familjecentralen. Vid en del informationssamtal och inskrivningssamtal med föräldrar och barn har man därför inte kunnat visa själva grupplokalen då den varit uppbokad för annan verksamhet. Eftersom gruppledarna inte heller finns med i ordinarie verksamhet på Familjecentralen blir gruppverksamheten inte en integrerad del i verksamheten.

Samverkan

Projektet bygger på ett nära samarbete med flera olika verksamheter både inom socialtjänsten, landstinget, skol- och barnomsorgen samt den ideella sektorn. En referensgrupp finns kopplad till projektet med representanter från flera olika verksamheter.

I "Skilda världar grupperna" har även en "bisittare" funnits med från Familjerättsgruppen. Detta har upplevts mycket positivt av alla inblandade. En effekt är att "bisittaren" har kunnat förmedla erfarenheter till sin arbetsgrupp som gjort det lättare och mer angeläget för handläggarna att motivera fler föräldrar och barn till grupp.

Viktiga lärdomar

Personalsituationen har ändrats under året. En ny projektledare anställdes i slutet av augusti -08. Byte av personal för oundvikligen med sig att projektet tappar fart men även att nya inriktningar kan ske. Försvårande situation i projektet är även sjukskrivning av personal samt ytterligare en personal som bytt tjänst. Detta har gjort att en ny gruppledare har fått rekryteras. Det har blivit mycket tydligt att arbetet är sårbart utifrån hur det organiseras idag.

Det är viktigt att det finns utrymme för att ha individuella samtal med barn. Vi har gjort bedömningen att några barn inte har passat in i gruppen. Det har t.ex. varit då barn haft stora koncentrationssvårigheter och övriga i gruppen varit mer lugna och försiktiga.

Framtid

Det finns en positiv inställning hos kommunen att arbeta med förebyggande och tidiga insatser och ge stöd till denna grupp barn. Hur arbetet med barngrupper kommer att organiseras när projekttiden är slut (augusti 2009) är dock oklart.

Nässjö

Verksamhetens namn

”Barngruppen”

Projektidé/Mål

För Nässjös del har barngruppsverksamhet ingått som en av fyra delar i ett projekt finansierat till viss del av länsstyrelsen. De övriga delarna har varit kvinnofrid, föräldrautbildning enligt De otroliga åren samt intensivbehandling i vår öppenvård. En socionom och en förskollärare är avdelade för att arbeta med barngrupperna.

Syftet med verksamheten är att ge barnen känslomässigt stöd samt ge kunskap om vad det innebär att leva i en familj där våld och missbruk förekommer. Målet är att stärka barnets självkänsla genom olika övningar samt att lära barnet hur det påverkas av att leva i en familj där våld och missbruk förekommer.

Projektet startade under hösten 2008.

Målgrupp

Vår målgrupp är barn som har en förälder/anhörig med beroendeproblematik eller upplevt våld. Vi har valt att inte ta med barn till psykiskt sjuka föräldrar i denna grupp då vi känner att vi inte kan detta område tillräckligt väl. Vi vände oss till barn i åldrarna 7-12 år. Intresset har dock varit hos barn 10-12 år.

Innehåll

En inbjudan till barngrupper skickades tidigt i höstas ut till alla handläggare på socialkontoret samt till alla skolsköterskor. Under oktober har vi träffat föräldrar och barn tillsammans och sedan delat upp oss. Vi har fått bakgrund och beskrivning av föräldrarna samt att barnet har fått prata om sina förväntningar på en grupp och berättat lite om sig själva. Vecka 44 startade barngruppen. Det blir fyra barn. Vi utgår från materialet

från Rädda barnen liksom flera andra kommuner gör. Barngruppen kommer att träffas 10 ggr vilket innebär en bit in på nästa termin. Vi kommer att hålla till i en lägenhet som gör att vi kan göra olika saker i olika rum samt att vi kan anpassa material till det som vi behöver. Lägenheten är mysig och det finns ett kök där vi kan göra mellanmål. Under träffarna pratar man konkret om alkohol, narkotika och tabletter och hur det påverkar familjen. Barnen får sätta ord på sina känslor kring vad de känner och vad de har upplevt, detta kan ske via bild, lek eller ord. Verksamheten vill förmedla att det aldrig är barnets fel att missbruk och våld förekommer i en familj samt att det finns barn i samma situation.

Positiva effekter

Vid informationsträffar har intresset för barngruppsverksamheten varit stort.

Negativa effekter

Trots att intresset har varit stort har det ändå visat sig svårt att rekrytera barn till barngrupperna.

Samverkan

Tillsammans med barnen har vi varit på studiebesök hos tox-sjuksköterskorna som berättat hur de arbetar med föräldrarna. Detta var mycket uppskattat av barnen. I samband med rekryteringen hade vi samarbete med skolsköterskorna som informerade föräldrar om barngruppsverksamheten.

Viktiga lärdomar

Det har varit viktigt att vara tydlig med syftet med barngruppen utifrån andras erfarenheter som vi tagit del av i nätverk etc. Då vi pratat med barnen och föräldrarna är det tydligt att vissa barn är väldigt intresserade och vill ha mer kunskap och förståelse kring problematik samt sin egen situation. Andra barn "är inte där" och kanske har haft möjlighet att bearbeta på annat sätt eller lever i en situation där de inte behöver fundera så mycket. De känner inget intresse för barngrupp och har valt att inte gå.

Det är viktigt med en individuell planering för varje enskilt barn som bland annat tar upp vad som ska hända barnen efter det att barngruppen är avslutad. Det kan ju vara så att en del barn behöver stöd av t.ex. en kontaktperson.

Framtid

Framtiden ser ljus ut för barngrupper i Näs-sjö. IFO-nämnden har beslutat i budget för kommande år att överföra en tjänst från förvaltningen till familjecentralen för att kunna permanenta det som man arbetat fram i projektet. Vi har visst samarbete med barnombuden inom psykiatri och hoppas kunna ha grupper även för barn med föräldrar med psykisk ohälsa framöver.

Sävsjö

Verksamhetens namn

"Barngrupper inom socialtjänstens öppenvård".

Mellan 2002-2004 bedrevs projektet i "Barngruppen liv", ett projekt för att utveckla barngruppsverksamhet i Sävsjö kommun. Efter projektets slut har barngrupperna fortsatt inom socialtjänstens öppenvård.

Projektidé/Mål

Sävsjö kommun har sedan januari 1993 haft en riktad öppenvårdsverksamhet som har haft som målsättning att fånga upp de barn som lever i familjer med missbruk och/eller sociala problem. 1998 gjordes ett tydligt försök att rikta verksamheten direkt till barn i missbrukarfamiljer. Familjepedagogerna genomgick då en utbildning via Röda korset. Budskapet till föräldrarna var tydligt att det handlade om missbruk och de fick ta del av det arbetsmaterial som skulle användas i barngrupperna.

Målsättningen var att barnen skulle känna sig sedda och hörda, samt att reducera de ev. skam och skuld känslor som barnen hade. Målet var även att på sikt kunna hjälpa till att bryta mönstret i familjen så att barnen själva inte hamnade i ett eget missbruk längre fram i livet.

I augusti 2002 startade projektet "Barngruppen liv" och en projektledare anställdes på 50 %. Målsättningen för detta projekt var att ytterligare förtydliga och utveckla barngruppsarbetet. Projektet pågick under två år i Sävsjö kommun. Vi riktade oss till oroliga/okoncentrerade barn med socialproblematik. Vi ville med vårt arbete förmedla trygghet och någon form av social kompetens. Syftet var även att reducera stress hos barnen och att aktivera dem med något de annars inte hade kommit i åtnjutande av i hemmiljön. Vi ville också arbeta med samspelen barn/förälder där så var möjligt. Vi vil-

le nå fram till barnen inom barngruppen på ett tidigt stadium och i positiv riktning påverka missbruks/social problematik inom familjen. Syftet var även att i en förlängning av barngruppsarbetet också arbeta individuellt med de barn som har behov av detta.

Efter projektets slut har barngruppsverksamheten fortsatt inom socialtjänstens öppenvård.

Under 2005-2006 gick tre personal en grupputbildning i Eleonoragruppens regi.

Innehåll

I vår Gruppverksamhet möter vi barn och ungdomar som har någon form av krångel i livet. Barn som ofta får mycket negativ uppmärksamhet i skolan, på fritiden och även hemma.

I barngruppen möter vi barnens behov av lek och detta skapar en meningsfullhet för dessa barn genom att

- ge barnen mycket positiv uppmärksamhet
- någon uppskattar och uppmuntrar
- någon vuxen har tid för just mig/ser just mig.

Exempel på aktiviteter: Pyssel, laga mat, baka, skogsutflykt, organiserade lekar och samtal.

Vi vill kunna erbjuda barnen aktiviteter de annars inte skulle få prova på eller vara med om.

Dagsutflykter i samband med skollov med barn från barngruppen, något att se fram emot och något att berätta om hemma, i skolan och för kompisar.

”Sommarsemester på Öland” har vi kunnat erbjuda barnen från barngruppen. Flera av dessa resor och utflykter har vi kunnat göra tack vare sponsorer och enskilda personer med stort hjärta t.ex. Lions, Rotary och Första Majblomman.

Vi har introduktionssamtal tillsammans med barn, föräldrar och ev socialsekreterare innan barnet börjar i gruppen. Under detta

samtal sätter vi upp mål och delmål varför barnet erbjuds att vara med i någon av våra barngrupper. Detta blir till hjälp för att kartlägga barnets problematik. Efter några gånger i barngruppen träffas vi igen och har ett utvecklingssamtal, där vi kan prata om hur barnet fungerat i gruppen och om barnet nått delmålen/mål. Om vi ska avsluta? Hur vi kan tänka framåt? Barngruppsdeltagarna kan erbjudas detta som en insats från socialsekreterare eller som service. Den stora skillnaden är att vi för journalanteckningar då det är en insats, vilket vi inte gör när det är service.

Målgrupp

Målgruppen utgörs av barn 6-13 år som har någon typ av krångel i livet. Barnen delas in i grupper utefter de behov som är aktuella för barnen.

Positiva effekter

Barnen blir sedda och får utrymme att prata med en vuxen och de får möjlighet till en social trygghet i gruppen. Barnen får vara barn och ges möjlighet att leka tillsammans med andra barn och vuxna. Barnen får vara med om aktiviteter de inte (så ofta) kommer i åtnjutande av i hemmiljön.

Negativa effekter

Svårigheten med den typ av riktad verksamhet som erbjuds har varit att flera föräldrar inte ger tillåtelse till att barnen deltar i barngrupper. Det innebär att många av de barn som tillhör målgruppen kan hamna utanför. Valet har därför ofta stått mellan att nå några enstaka barn med denna riktade verksamhet eller att nå fler barn inom målgruppen med en mera ”ofarlig” framtoning. Med denna erfarenhet har arbetet och tankarna fortsatt i arbetsgruppen kring vad vi ska kunna erbjuda de barn vi kommer i kontakt med som har behov av någon form av riktad grupp.

Samverkan

I första hand kommer barnen till barngrupperna som en insats från socialtjänsten i Sävsjö kommun. Samverkan med elevhälsan är också viktig. De som vi ser som de viktigaste att samverka med är barnens föräldrar.

Viktiga lärdomar

Det är viktigt att vara lyhörd till vilka behov som finns hos de barn vi möter och hur vi kan möta dessa på bästa sätt. Att inte låta sig ”slås ner” då man kommer till en återvändsgränd utan att försöka ta hjälp av arbetsgruppen och andra kommuners erfarenheter för att hitta nya vägar. Vi har haft förmånen att vara med i olika former av nätverk i länet där vi kunnat få del av andras erfarenheter och detta är lärdomar som är ”guld värda”.

Framtid

Det finns en positiv inställning hos kommunen att arbeta med tidiga och förebyggande insatser. Projekttiden gav oss en skjuts framåt och tankar på att ytterligare utveckla barngruppsarbetet. Det är hela tiden en pågående diskussion på arbetsplatsen om hur barnsgrupperna ska se ut inför kommande terminsstart. Målet är att så långt som möjligt skapa grupper som möter upp med det behov vi ser finns. Flexibilitet och lyhördhet är viktigt i detta arbete. Vi vill göra vårt barngruppsarbete ännu bättre så att ännu fler barn kan få del av vår verksamhet.

Tranås

Verksamhetens namn

”De osynliga och glömda barnen”.

Projektidé/Mål

Projektet startade 2006-05-30 och löpte fram till 2008-05-30. Projektgruppen bestod av representanter från socialtjänsten, kommunala psykiatrin samt landstingspsykiatrin. Totalt 6 personer, varav en projektledare samt en kontaktperson för socialtjänsten.

Vi startade med en kunskapsinventering genom att representanter från Mödravårdcentralen, Barnavårdscentralen, Ungdomsmottagningen, Barnmottagningen, Socialmedicinsk mottagning, Vårdcentral, Vuxenpsykiatri Öppenvård landstinget, Socialpsykiatriska dagverksamheten samt Socialtjänst såg över hur många barn och ungdomar i respektive verksamheter som bedömdes behöva stöd utifrån sina föräldrars problematik. Inventeringen visade ett behov hos ett hundratal barn/ungdomar i Tranås kommun.

Gemensamt har vi i projektgruppen kommit fram till konkreta stödåtgärder till barn/ungdomar inom vår målgrupp. Vi gjorde också en inventering av det som redan fanns och vad som saknades. Vi genomförde en hel del studiebesök, tog del av aktuell forskning. Vi har inhämtat kunskap och information från andra kommuner, institutioner och sakkunniga personer. Projektgruppens egna erfarenheter vid möten och samtal med barn, ungdomar och deras föräldrar har också lyfts fram. Inventeringen visade behov, dels kunskap om situationen för barn/ungdomar och deras föräldrar samt av gruppverksamhet för framförallt barn, tonåringar och ungdomar. Behovet utmynnade i:

1. Barnombud i Tranås kommun
2. Gruppverksamhet för barn/ungdomar
3. Rutiner för samverkan mellan vuxenpsykiatri, barnpsykiatri, socialtjänst, primärvård, förskola och skola, för att på ett bättre och

mer effektivt sätt kunna uppmärksamma behovet hos barn/ungdomar till vår målgrupp.

4. Ett mål och en handlingsplan för barn och familjestöd.
5. Principer, rutiner, former för samarbete har förankrats och blivit godkända av chefer och politiker inom respektive verksamhetsområde.
6. Arbetssättet har prövats och utvärderats.

Projektets mål har varit

- att förankra ett stöd för barn och ungdomar i målgruppen
- att tydliggöra behovet av stöd hos barnen och deras föräldrar
- att utveckla samverkansformer samt utveckla metoder som bidrar till att barnens känsla av skuld minskar.

Målgrupp

Barn och ungdomar i åldrarna 6–20 år som har

- en förälder eller nära anhörig som har varit eller är beroende av alkohol, narkotika eller läkemedel.
- en förälder eller nära anhörig som mår eller har mått dåligt psykiskt.
- upplevt våld.

Innehåll

Vi erbjuder nu i Tranås kommun tre gruppverksamheter; en grupp för barn i åldrarna 6–12 år, en tonårsgrupp för åldrarna 13–15 år samt en grupp för ungdomar 16–20 år. Vi är två gruppleddare för varje grupp med gruppleddarutbildning via Eleonora-gruppen i Linköping. Gruppverksamheten är en pedagogisk verksamhet som får terapeutiska effekter. Gruppverksamheten utvärderas regelbundet. Vi har ingen uppdelning i grupperna hur vida barnen/ungdomarna varit med om det ena eller det andra utan ser ”effekterna” av krånglet/problemet blir på ett likartat sätt för barnen ungdomarna. Hänsyn tas till individuella erfarenheter och passar inte gruppverksamhet kan individuell kontakt erbjudas.

För att hålla barnperspektivet levande inom olika verksamheter i Tranås där profes-

sionella kommer i kontakt med vår målgrupp har vi bildat ett nätverk av barnombud. I Tranås kommun har vi ca 68 barnombud.

Positiva effekter och erfarenheter

Det är viktigt att förankra arbetet med berörda chefer. Det har också visat sig vara av största vikt att ha en tydlig planering/handlingsplan och målsättning för projektet. Flera deltagare i våra grupper har valt att fortsätta i grupp. Det har varit god närvaro i alla grupper. Utvärderingen har visat att gruppverksamheten fyller en stor funktion och väl uppfyller de mål vi har med gruppverksamheterna. Samverkan med föräldrar och vårdnadshavare har varit av stor betydelse, barnen/ungdomarna uppfattas då bli friare i att uttrycka öppet vad de upplever och känner. Vi har också bedömt att det är viktigt med en god struktur och innehåll i gruppverksamheten, varje träff har ett genomtänkt tema. Samarbetet mellan kommun och landsting har ökat.

Gruppdeltagarna har uttryckt en positiv känsla av att inte längre vara ensam i sin situation att leva med ”krångel” i familjen. Att förankra arbetet i de olika verksamheterna i Tranås har varit värdefullt, ett led i detta har varit en organisation kring barnombud. Vi har anordnat föreläsningar spridit information via barnombuden som uppfattats varit mycket uppskattat. Många hjälps åt att hålla barn/ungdomsperspektivet levande på sina arbetsplatser.

Negativa effekter och erfarenheter

Det är mycket tidskrävande att få i gång grupper. Behoven/egenproblematiken hos en del barn/ungdomar är stora, det är då svårt att möta upp behoven som finns då grupperna ibland har för många deltagare.

Samverkan

Samverkansparter i verksamheten är socialtjänsten, kommunala psykiatrin och landstingspsykiatrin.

Viktiga lärdomar

Som gruppleddare har det varit svårt att få tid till egen planering/handledning av gruppverksamheten. Det är också tidskrävande med all dokumentation och förankring hos alla berörda. Vi har ytterligare fått bekräftat vikten av att arbeta förebyggande och i samverkan med andra som är involverad i familjens/barnens problematik.

Framtid

Arbetet med gruppverksamheten och barnombud är förankrat inom befintliga organisationer. Ekonomin är tryggad ett år efter projekttidens avslut. En konkret handlingsplan är under bearbetning. Utvärdering sker successivt.

Avslutning

Stödgrupper för barn och ungdomar vars föräldrar har problem av olika slag har funnits i Sverige sedan slutet av 1980-talet. Metoden introducerades vid Ersta Diakoni. Den första gruppverksamheten, Ersta Vändpunkt, för barn till föräldrar med alkohol- och drogmissbruk startade 1989. Det program som ligger till grund för de flesta stödgruppsverksamheter i Sverige har sitt ursprung i Anonyma Alkoholisters anhörigprogram från Minnesota i USA. Den bygger på antagandet att när någon i en familj missbrukar alkohol eller droger eller har andra svåra problem så påverkar det alla i familjen och ökar risken, inte minst för barnen, att utveckla egna problem.

Den utvärdering av stödgruppsverksamhet som hittills genomförts i Sverige har i de flesta fall gjorts med verksamheternas egna formulär och haft karaktären av "nöjdhets-

undersökningar". Det är ovanligt att validerade mätinstrument eller vetenskapliga metoder har använts. Ett betydelsefullt undantag utgör Thomas Lindsteins longitudinella studie av Ersta Vändpunkten (1995; 1998; 2001; 2008). Lindstein har följt upp närmare 300 barn och tonåringar till föräldrar med alkoholmissbruk, som deltog i verksamheten 1991-1994. De fyra delstudier som ingår har genomförts med flera olika metoder; tre deltagande observationer, intervjuer med ett 60-tal barn och enkäter till 274 barn (Lindstein 2001). Uppföljningarna har gjorts efter 5 och 10 år. Studierna har en tydligt kvalitativ inriktning och fokuserar på vad som hände i grupperna – personalens roll och barnens och ungdomarnas agerande, upplevelser och de lärdomar de tog med sig – mer än på effekten av insatsen. Sammantaget ger studierna en mycket positiv bild av verksamheten. Barnen och ungdomarna hade i de flesta fall upplevt sitt deltagande som positivt, det hade gett dem redskap att handskas med vardagen samt nya kunskaper och insikter men även nya handlingsstrategier. ("Utvärdering av barngruppsverksamhet – ett metodutvecklingsprojekt" Regionförbundet Uppsala län, FoU-rapport 2009:1)

Länsstyrelsen kan konstatera att det funnits barngruppsverksamheter i Jönköpings län sedan början av 2000-talet. Även om inga utvärderingar med vetenskapliga metoder genomförts, kan man på goda grunder anta att det resultat som kom fram vid utvärderingen av Ersta Vändpunkt till stora delar gäller även för barngruppsverksamheterna i vårt län. I många fall har barngruppsverksamheterna uppstått som ett resultat av ett starkt engagemang för dessa barn och ungdomar och det finns många eldsjälar i länet som brinner för "sin" verksamhet.

Intresset och engagemanget för barn till föräldrar med problem av olika slag är en viktig utgångspunkt för arbetet med barngrupper. Länsstyrelsen anser dock att det är angeläget att dessa verksamheter inte står och faller med ett antal eldsjälar. Det krävs också ett

politiskt engagemang och stöd för detta arbete. Länsstyrelsen kan konstatera att satsningen på barngruppsverksamheter ser olika ut i länets kommuner och frågan är om olikheterna mer speglar förekomsten av eldsjälar än kommunernas olika behov. Länsstyrelsen vill betona att det är viktigt att arbetet med barngruppsverksamheter synliggörs och att insatserna och metoderna dokumenteras och implementeras för att kunna fortleva. Erfarenhetsutbytet i oktober 2008 och föreliggande sammanställning kan förhoppningsvis vara en del i detta arbete.

Tack till alla Er som deltog och bidrog med Er kunskap och Ert engagemang!

Länsstyrelsen i Jönköpings län

Länsstyrelsen i Jönköpings län

551 86 Jönköping

Telefon: 036-39 50 00

Fax: 036-12 15 58

Webbplats: www.lansstyrelsen.se/jonkoping

E-post: jonkoping@lansstyrelsen.se